

Jaarrapport

De Katholieke Kerk in België

November 2018

VOORWOORD

Wat doet de Kerk allemaal? Het is een vraag die ik regelmatig krijg. Niet zo eenvoudig om over 'dé Kerk' te spreken. Haar activiteiten en initiatieven zijn zo divers. Er zijn uiteraard de parochies, maar ook daarbinnen zijn mensen met zoveel verschillende dingen bezig: niet alleen met liturgie en catechese, maar ook met aandacht voor armen, zorg voor zieken en eenzamen, bijstaan van rouwenden, onderwijs en de vele sociale initiatieven en organisaties. En binnen het grote huis van de Kerk zijn er bovendien nog tal van orden en congregaties, grotere en

kleinere verenigingen, allen met hun eigen klemtoon, maar steeds vanuit evangelische bewogenheid. Over die veelheid gaat het rapport dat u nu vasthoudt.

Binnen de Kerk in België zie ik veel mooie initiatieven, voor mensen die het moeilijk hebben, voor jongeren, ouderen en vluchtelingen. Vaak gebeurt alles zonder veel ruchtbaarheid en in alle bescheidenheid. Met dit rapport willen we die belangeloze inzet, dat engagement van zoveel vrijwilligers binnen de Kerk iets meer zichtbaar maken.

© Hugo Hollé

U zal in deze brochure veel getallen en gegevens vinden. Maar veel van het kerkelijke leven en de kern van het geloof zijn niet in statistieken te vatten.

De cijfers tonen echter wel dat velen in ons land met hun daden willen getuigen van Gods grote liefde voor de mensen. En zo heeft de Kerk – en daarvan geeft dit rapport sprekende voorbeelden – een betekenis voor de samenleving van vandaag.

Een Kerk die leeft van Gods Woord en bezorgd is voor hen die in nood zijn, op zoek naar hulp, naar vriendschap en erkenning: allen die zich daarvoor inzetten, dank ik van ganser harte.

+ Kardinaal Jozef De Kesel

Voorzitter Belgische Bisschoppenconferentie

Gegevensverzameling binnen de Kerk

De katholieke Kerk in België is historisch gegroeid en gestructureerd in en rond parochies, bisdommen, kloosterorden en religieuze congregaties. Een piramidale voorstelling van de rooms-katholieke Kerk doet haar echter geen recht. Rond de oudste actoren zijn immers tal van bewegingen en lokale initiatieven ontstaan. Heel vaak functioneren die volledig autonoom. De Kerk is dus geenszins een gecentraliseerde instelling die precies zou weten welke en hoeveel activiteiten er onder haar koepel plaatsvinden.

Voor dit eerste jaarrapport werd getracht zoveel mogelijk kerkverbonden verenigingen en initiatieven te identificeren en te contacteren voor informatie. Vermits de meeste autonoom en vaak met weinig middelen werken, concentreren ze hun inspanningen logischerwijze op hun

initieel doel (bv. catechese of hulp aan minderbedeelden). Vaak beschikken ze niet over de mensen of de middelen om cijfers en statistieken over hun werking bij te houden of hebben ze niet die gewoonte.

Bovendien draaien veel kerkverbonden verenigingen en initiatieven op vrijwilligers. Het informatiebeheer gebeurt bijgevolg doorgaans niet conform de criteria die gangbaar zijn in andere sectoren van de samenleving (administratie, ondernemingen, social profit ...). Dit alles maakt dat bepaalde delen van dit rapport wel trachten een breed panorama te schetsen, maar zich noodgedwongen beperken tot partiële informatie, waar mogelijk geïllustreerd met voorbeelden.

Voor professionele diensten in de Kerk (bisdommen, aalmoezeniers, bedienaars van de eredienst ...) zijn er wel precieze cijfergegevens beschikbaar. Niettemin dienen ook sommige van hen verdere stappen te zetten richting een integraal informatiebeheer.

Dit jaarrapport wil dan ook het beheer en de uitwisseling van informatie binnen en tussen de diverse organisaties en initiatieven in de Kerk stimuleren.

Zo kunnen volgende edities een representatief beeld schetsen van de inspanningen van zoveel geëngageerde katholieken voor de samenleving.

Dit eerste jaarrapport is gebaseerd op gegevens die we zelf verzamelden. Die hebben, tenzij anders vermeld, steeds betrekking op het jaar **2016**.

Het rapport werd op vraag van de Belgische Bisschoppenconferentie uitgewerkt door Stéphane Nicolas en Jeroen Moens, in samenwerking met prof. dr. Wim Vandewiele (KU Leuven) en dr. Catherine Chevalier (UCLouvain). Tommy Scholtes s.j. en Bruno Spriet maakten eveneens deel uit van de stuurgroep, die onder toezicht stond van Mgr. Herman Cosijns.

Indien u vragen of opmerkingen heeft over dit rapport, of informatie over uw initiatief of vereniging wenst door te geven voor een volgende editie, kan u mailen naar:
jaarrapport@interdio.be.

DEEL 1 leven werken **vieren** bidden

DEEL 1

leven **werken** **vieren** bidden

CATECHESE **leken** ECOLOGIE SEMINARIE
onderwijs MEDIA **VIEREN** BISDOM
VORMSEL **KERK** EUCHARISTIE
ABDIJ bewegingen **DOOP** DIAKEN
RELIGIEUZEN **GEBED** ✚ AALMOEZENIER THEOLOGIE
ARMOEDE **bedevaart** priester **JONGEREN**
PAROCHIE GEVANGENIS **VLUCHTELINGEN**
ONDERWIJS

Aantal katholieken in België

De rooms-katholieke Kerk in België beschikt niet over een centraal register van het aantal katholieken in België.

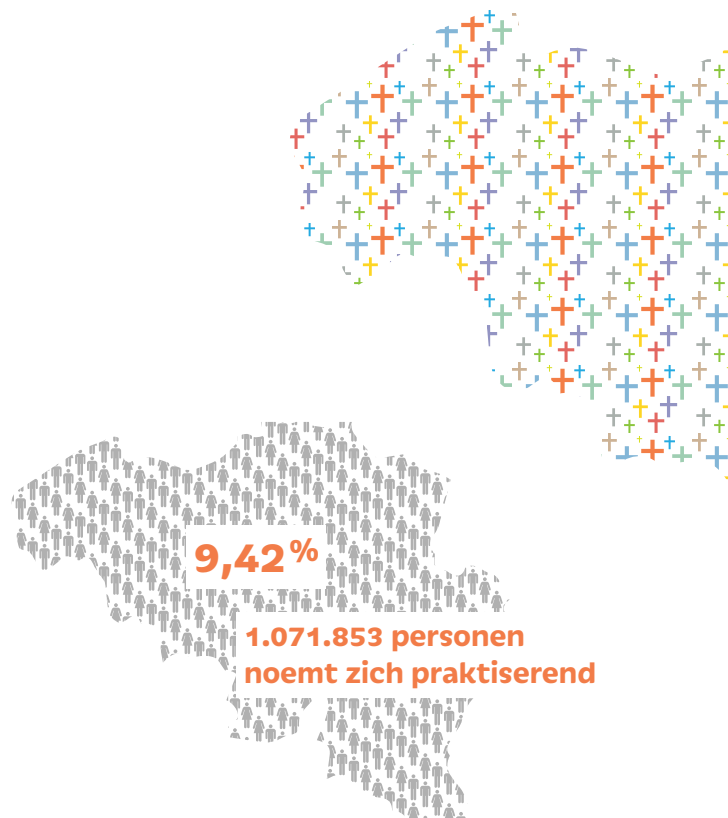
Voor een schatting van het aantal mensen dat zich in ons land bekent tot het katholieke geloof, moet men zich baseren op studies en peilingen.

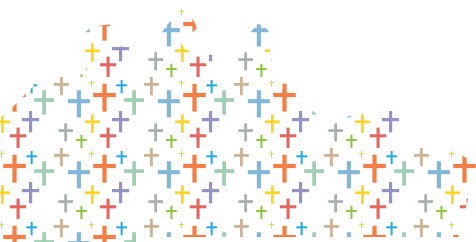
Tot de meest recente behoren:

- European Social Survey – Round 8 (2016)
- Being Christian in Western Europe (PEW, 2018)

Uit die studies blijkt dat in 2018:

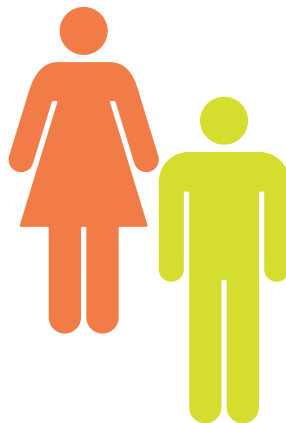
- 52,76 % van de Belgische bevolking zich katholiek noemt;
- 9,42 % van de Belgische bevolking – wat neerkomt op 1.071.853 personen – zichzelf beschouwt als praktiserend (1).

52,76 %

van de Belgische bevolking
noemt zich katholiek

Ter vergelijking:

In 2016 peilde het 'Observatoire des Religions et de la Laïcité' (ORELA) van de ULB bij Franstalige Belgen naar hun levensbeschouwing.

Daarin omschreef **20 %** van de respondenten zich als praktiserend katholiek en **43 %** zich als katholiek maar niet-praktiserend (2).

(1) Vandewiele Wim, *Schatting van het aantal Belgen die zich bekennen tot het (Rooms-) Katholicisme anno 2018*

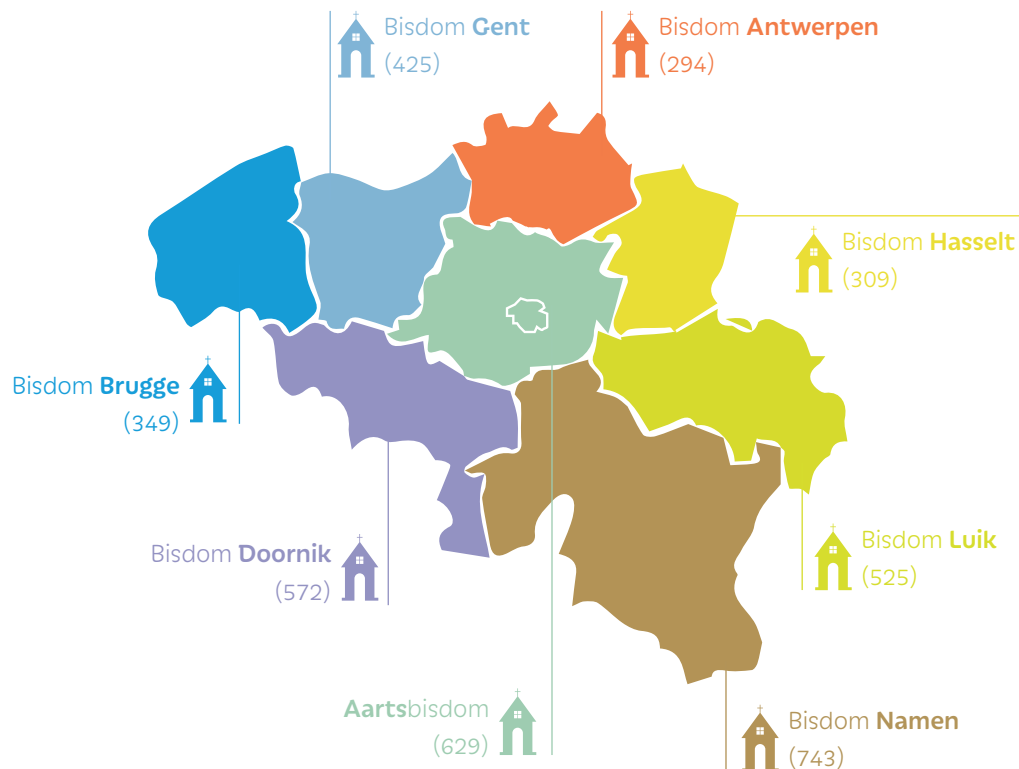
(2) ORELA/IPSOS/Le Soir/RTBF (2016)

Parochies

In totaal zijn er
3.846
parochies

Aartsbisdom	
Mechelen-Brussel	629
Bisdom Antwerpen	294
Bisdom Brugge	349
Bisdom Gent	425
Bisdom Hasselt	309
Bisdom Luik	525
Bisdom Namen	743
Bisdom Doornik	572

TOTAAL 3846

Vrijwilligers

Vrijwilligers zijn levensbelangrijk voor de goede werking van de Kerk. Ze zijn dan ook op elk niveau terug te vinden.

**In de parochies zijn ze
met meer dan 163.000**

Ze bekommeren zich om de catechese, de medewerking aan de liturgie, het onthaal, het onderhoud van de kerk en de lokalen, het secretariaat en het financiële beheer, enz.

Vrijwilligers zijn er ook binnen de diensten van de bisdommen, in pastorale teams in ziekenhuizen, rusthuizen en gevangenissen, bij verenigingen die hulp verlenen aan zieken, minderbedeelden, vluchtelingen enz. Ze liggen ook vaak aan de basis van diverse lekenbewegingen binnen de Kerk en verzekeren hun werking.

Het werkvolume dat vrijwilligers in al deze diensten en verenigingen presteren, ten behoeve van andere mensen en de gemeenschap, valt moeilijk te becijferen.

Op het parochiesecretariaat houden we ons bezig met de organisatie en administratieve voorbereiding van missen, huwelijken, doopsels, vormsels en begrafenissen. En we beantwoorden alle vragen over het parochieleven. Al dat werk is nuttig, nodig en soms ook verplicht. Ik doe dat vrijwillig en achter de schermen, als een bedrijvig mier in de parochie – en dat bevalt me.

Nicole Leclère
Vrijwilligster parochiesecretariaat (Hyon)

Priesters

De priester is een gewijde man die na zijn opleiding aan het seminarie door de bisschop wordt benoemd, hetzij in een parochie, hetzij als aalmoezenier (bv. in een ziekenhuis of gevangenis), hetzij in het onderwijs.

2.774
diocesane priesters

(actieven en gepensioneerden)

Ook kloosterorden en religieuze congregaties (jezuïeten, salesianen, norbertijnen, scheutisten ...) hebben priesters. De overste kan een priester-religieus ter beschikking stellen van de bisschop om taken op te nemen binnen de parochies van het bisdom.

2.205
priesters-religieuzen

(actieven en gepensioneerden)

Permanente diakens

De diaken is een gewijde – gehuwde of ongehuwde – man. Hij staat samen met de priester ten dienste van de gemeenschap, met bijzondere aandacht voor zieken, armen en andere mensen in nood. Ook werkt de diaken mee aan de verkondiging en aan de liturgie: hij kan voorganger zijn bij doopsels, huwelijken, uitvaarten en gebedsdiensten.

Aartsbisdom	
Mechelen-Brussel	91
Bisdom Antwerpen	78
Bisdom Brugge	92
Bisdom Gent	95
Bisdom Hasselt	76
Bisdom Luik	70
Bisdom Namen	59
Bisdom Doornik	40

TOTAAL 601 *(actieven en gepensioneerden)*

Sacramenten 2016

Doop

50.867

Vormsel

41.060

Kerkelijk huwelijk

7.859

Deelname eucharistie

(derde zondag van oktober)

286.393

Uitschrijvingen uit het doopregister 1.240

Voor mij is niet het belangrijkste catechese te geven, maar catechist te zijn. Zo kan ik een echo laten horen van mijn geleefd geloof, het laten resoneren.

Ik heb dat gedaan voor en met mijn zes kinderen, en ik wil dat ook doen voor de kinderen van mijn parochie in Limal.

Daniel Chabala
Catechist, Parochie Saint-Martin, Limal

Vormselcatechese

52.200 jongeren

volgen catechese
in voorbereiding
op het vormsel

8.008 catechisten

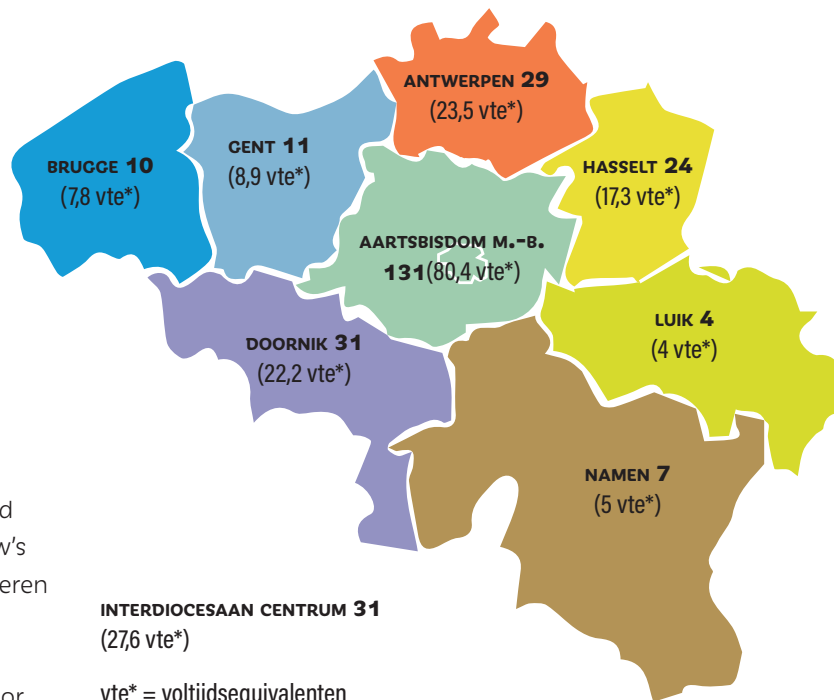
Het cijfer van het aantal jongeren die catechese volgen, is groter dan dat van het aantal vormelingen omdat in sommige parochies de vormselcatechese over meerdere jaren wordt gespreid.

© Selina De Maeyer

Werknemers van de bisdommen

TOTAAL
278
werknemers

Naast de bedienaars van de eredienst die betaald worden door de federale overheid, stellen de vzw's die in de bisdommen de diocesane diensten beheren ook zelf mensen tewerk.

Het gaat om leken, mannen en vrouwen, die de pastorale diensten ondersteunen, die instaan voor boekhouding, secretariaat, archief, communicatie ...

vte* = voltijdsequivalenten

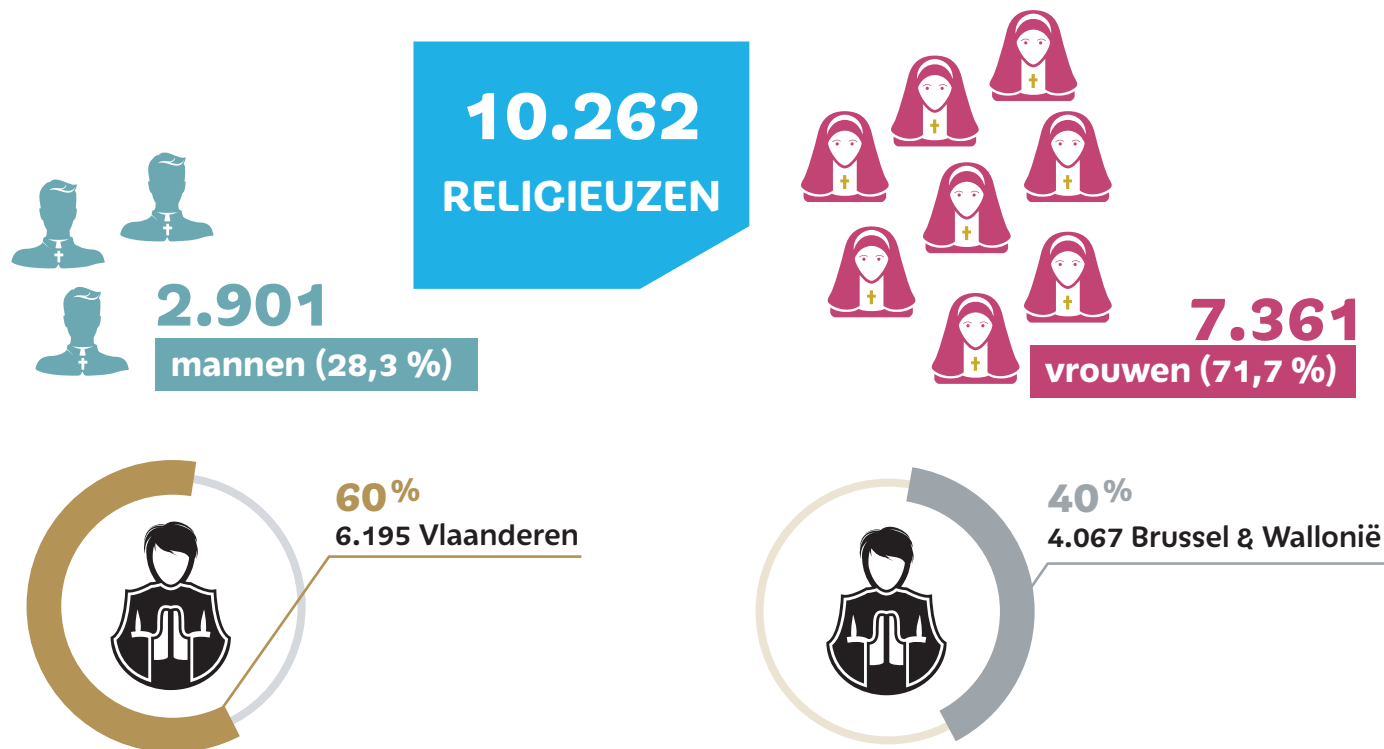

**Orden
en congregaties**

278
Neder-
landstalige

101
Franstalige

Kloosterorden en religieuze congregaties

In alle bisdommen is er een duidelijke vergrijzing van het religieuze leven, met een hoge gemiddelde leeftijd in bijna alle orden en congregaties.

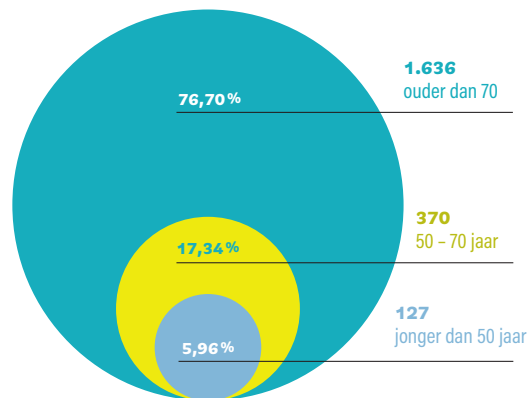
Ter illustratie de leeftijdspiramide van de religieuzen in het aartsbisdom Mechelen-Brussel:

Brussel en Waals-Brabant

2.133 religieuzen

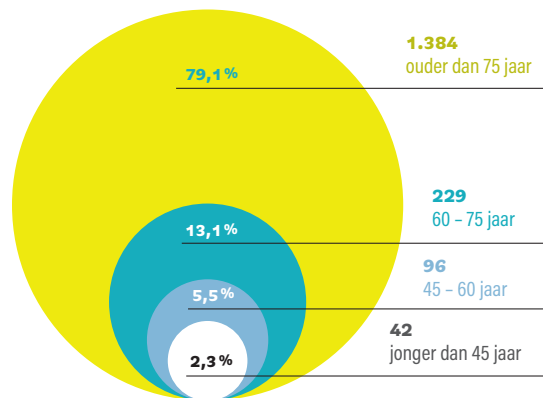
- jonger dan 50: 127 (5,96 %)
- 50 – 70 jaar: 370 (17,34 %)
- ouder dan 70: 1.636 (76,70 %)

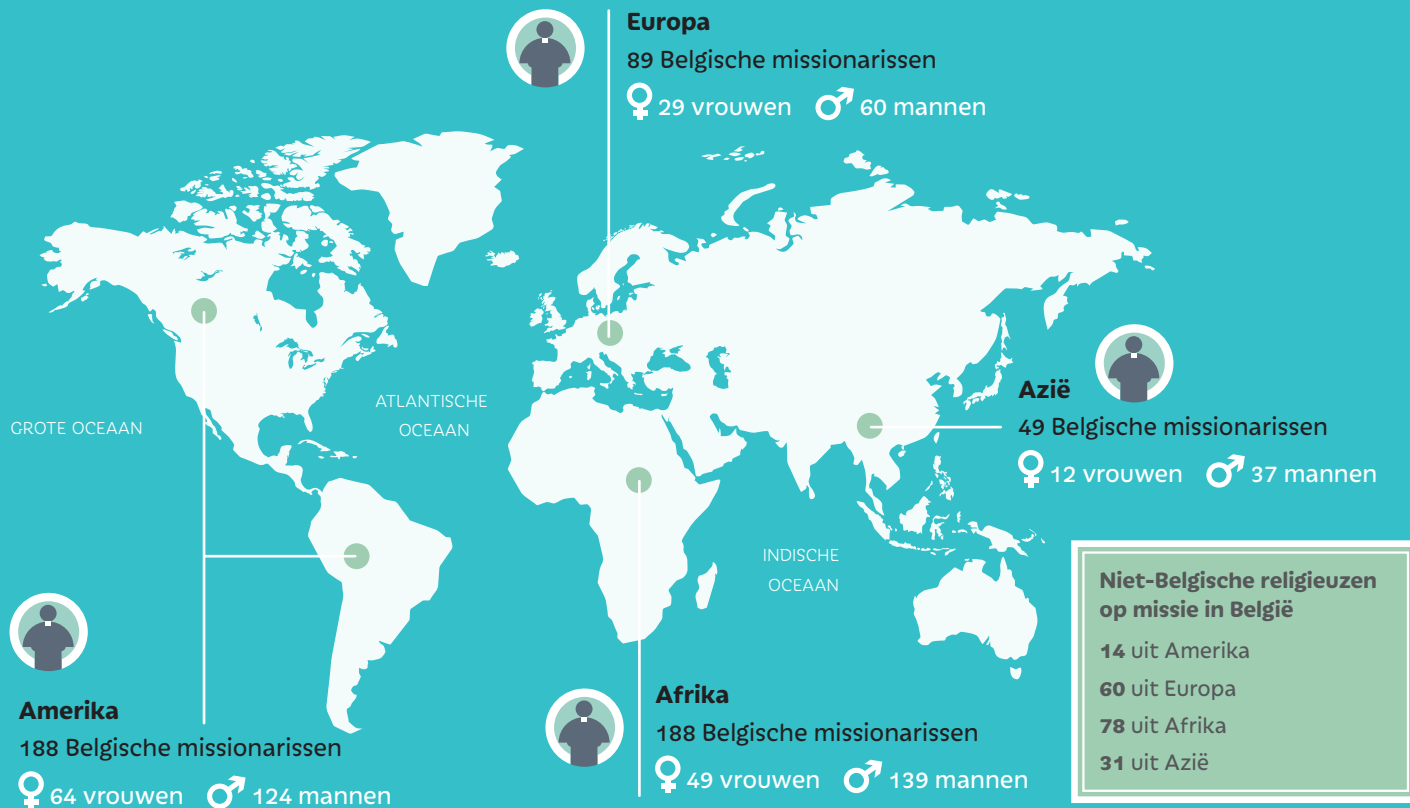
Vlaams-Brabant en Mechelen

1.751 religieuzen

- jonger dan 45 jaar: 42 (2,3 %)
- 45 – 60 jaar: 96 (5,5 %)
- 60 – 75 jaar: 229 (13,1 %)
- ouder dan 75 jaar: 1.384 (79,1 %)

Belgische missionarissen in de wereld

A photograph of two women sitting together and looking at a large, open book. The woman on the left is younger, with short brown hair and glasses, wearing a black top and a pearl necklace. The woman on the right is older, with white hair and glasses, wearing a light green top and a patterned scarf. They are both smiling and appear to be engaged in a shared activity. The background is softly blurred, showing what might be a window or a doorway.

Totaal 498 pastores

In voorzieningen voor zieken en ouderen is de pastorale zorg toevertrouwd aan pastores, priesters, diakens en leken.

Pastores zijn doorgaans werknemers van een voorziening, maar hebben hun zending gekregen van de plaatselijke bisschop.

Zij worden vaak bijgestaan door vrijwilligers.

Daarnaast zijn in de bisdommen ook tal van vrijwillige ziekenbezoekers actief.

Zij werken op parochiaal niveau en bezoeken ouderen en zieken bij hen huis of in de voorziening waar ze verblijven.

Zieken en ouderen nabij zijn

Katholieke pastores in ziekenhuizen, woon- en zorgcentra, psychiatrische voorzieningen en voorzieningen voor mensen met een handicap

Aartsbisdom

Mechelen-Brussel 177

Bisdom Antwerpen 57

Bisdom Brugge 72

Bisdom Gent 77

Bisdom Hasselt 26

Bisdom Luik 19

Bisdom Namen 48

Bisdom Doornik 22

Sinds 2011 zijn de katholieke pastores in de gezondheids- en welzijnszorg verenigd in de 'Beroepsvereniging Zorgpastores'.

De beroepsvereniging wil bijdragen tot de professionalisering en integratie van katholieke pastores in de gezondheids- en welzijnszorg, hun belangen behartigen en het beroep en de meerwaarde van pastorale zorg voor patiënten beter bekend maken.

De voorbije tien jaar is er een duidelijke vervrouwelijking van het beroep van pastor.

Waar vroeger priesters en religieuzen de spirituele zorg-vraag ter harte namen, is dat vandaag op veel plaatsen een vrouwelijke leek.

Bisdom
DOORNIK

107 vrijwillige pastores in zorginstellingen

1.315 ziekenbezoekers
♂ 336 mannen en 979 vrouwen
♀ 141.780 uur/jaar

Bisdom
HASSELT

165 vrijwillige pastores in zorginstellingen

1.325 ziekenbezoekers in de parochies
♂ 350 mannen
♀ en 975 vrouwen

Zieken en ouderen nabij zijn

Veel algemene en psychiatrische ziekenhuizen, woonzorgcentra, voorzieningen voor mensen met een handicap ... in ons land zijn gesticht door religieuze congregaties. Zo gaven ze gehoor aan de evangelische oproep om armen, zieken of gekwetsten te helpen en nabij te zijn. De laatste decennia werd het bestuur van die in oorsprong religieuze voorzieningen steeds meer toevertrouwd aan leken. Vanuit de spirituele traditie van de stichtende congregatie behoudt de christelijke inspiratie er een vooraanstaande plaats en verzorgen pastores er een pastoraal aanbod.

Zusters van Berlaar

In 1977 werd de vzw Rusthuizen Zusters van Berlaar opgericht, een overkoepelende organisatie voor alle ouderenvoorzieningen van de congregatie van de Zusters van het Heilig Hart van Maria.

8 voorzieningen

835 bewoners

pastores: **4** vte*

* voltijdsequivalenten

Broeders van Liefde

De Broeders van Liefde zijn gesticht in 1807, door Petrus Jozef Triest, een Gentse priester. Van bij hun stichting namen de Broeders van Liefde hun taak op in de maatschappij: onderwijs en zorg verlenen aan kinderen, jongeren en volwassenen. Vandaag beheren de Broeders van Liefde in België een uitgebreid netwerk van scholen voor gewoon en buitengewoon onderwijs, psychiatrische ziekenhuizen, orthopedagogische centra, woonzorgcentra ...

Broeders van Liefde

Er werken

± 14.000 mensen

3 stafmedewerkers Zinzorg & Pastoraat
zorgen voor centrale coördinatie en ondersteuning

Present Caritas Vrijwilligerswerk vzw

Present vzw groepeerst en ondersteunt vrijwilligers die solidair en vrijwillig 'present' zijn bij en voor zieken, ouderen, personen met een beperking en andere zorgbehoevenden in voorzieningen. De organisatie ontstond begin jaren '60, op initiatief van een Brussels priester die aan den lijve had ondervonden dat er in de ziekenhuizen soms een tekort was aan helpende handen.

De vrijwilligers vertrekken vanuit een christelijke identiteit die de zorgvrager centraal stelt en die tegelijk respect uitstraalt voor alle levensovertuigingen. Ook organiseert de vzw voor jongeren kampen in een zorgvoorziening.

PRESENT
Caritas Vrijwilligerswerk

 4 voltijdse personeelsleden

 **stuurgroepen van vrijwilligers
in elk bisdom**

 **4.292 vrijwilligers
in 100 zorgvoorzieningen**

318.407 UREN
vrijwilligerswerk

Op bedevaart

SCHERPENHEUVEL

800.600 bedevaarders

werknemers: 13 / vrijwilligers: 80

BANNEUX

330.000 bedevaarders

werknemers: 31 / vrijwilligers: 160

BEAURAING

77.000 bedevaarders

werknemers: 11 / vrijwilligers: 85

OOSTAKKER

350.000 bedevaarders

werknemers: 5

Lourdes

16.768 Belgische bedevaarders

Als ik, zoals op 1 mei, 20.000 mensen naar de basiliek zie gaan, óók jonge mensen, dan vind ik dat het wonder van Scherpenheuvel.

Mensen vertrekken hier lichter omdat ze het vertrouwen van Maria hebben gekregen dat het wel goed komt.

En alle kaarsen die hier branden, zijn evenveel kreten, waakvlammetjes en kloppende harten voor medemensen.

Luc Van Hilst
Pastoor Scherpenheuvel

SCHERPENHEUVEL

OOSTAKKER

1.718.000

1 MILJOEN

zevenhonderdACHTTIENDuizend
kaarsjes

BEAURAING

BANNEUX

Gastenverblijven en bezinningscentra

Talrijke kloosters, abdijen, bedevaartsoorden en bisdommen beschikken over een gastenverblijf of bezinningscentrum waar individuen en groepen een of meerdere dagen welkom zijn voor stilte, bezinning en gebed.

De twintig belangrijkste centra
noteerden in 2016
121.273
overnachtingen.

We proberen voor onze gasten een luisterend oor te zijn en het beluisterde mee te dragen in ons gebed. Voor ons is het een vreugde dat we zoveel gasten (ook uit protestantse hoek) mogen ontvangen die vanaf de nachtwake tot de completen de monastieke dag meebeleven, en dat in onze heel diverse gastengroepen een goede en dienstbare sfeer heerst.

Zuster Teresia en zuster Anna
Gastenzusters trappistinnen Brecht

Het Rustpunt, Gent (karmelieten)

 3.577 overnachtingen

Ter Dennen, Westmalle

 5.600 overnachtingen

Norbertijnenabdij Postel

 4.600 overnachtingen

La Foresta, Vaalbeek

(minderbroeders)

 16.376 overnachtingen

Norbertijnenabdij Averbode

 3.900 overnachtingen

La Pairelle, Wépion (jezuïeten)

 14.000 overnachtingen

Benedictijnerabdij Maredsous

 5.360 overnachtingen

Bedevaartsoord Banneux

 24.850 overnachtingen

Trappistenabdij Orval

 10.553 overnachtingen

Bedevaartsoord Beauraing

 6.800 overnachtingen

Bedienaars van de eredienst

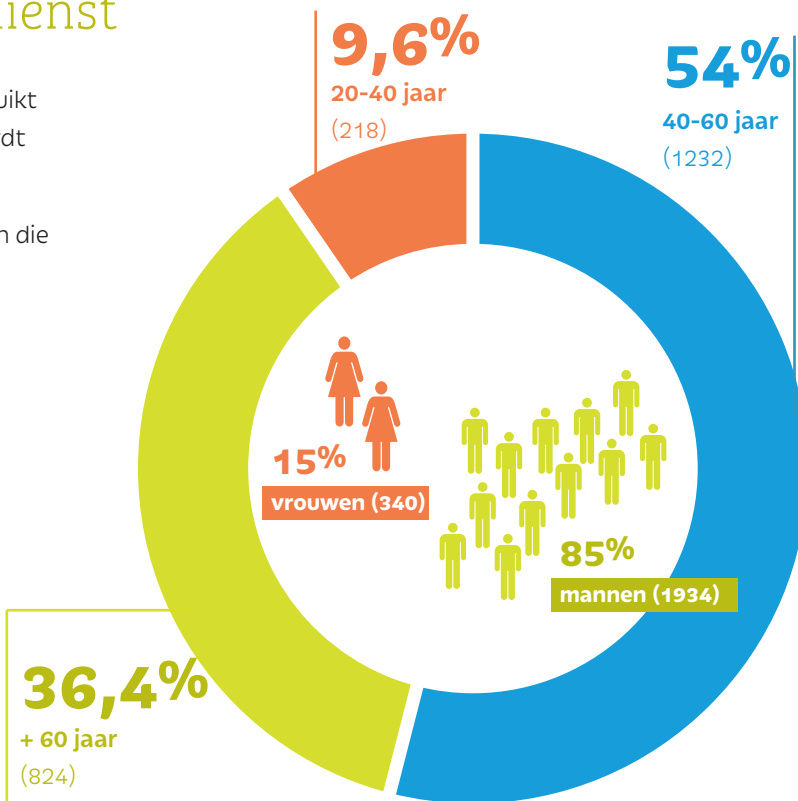
De term 'bedenaar van de eredienst' wordt gebruikt voor personen in de Kerk waarvan het salaris wordt betaald door de federale overheid.

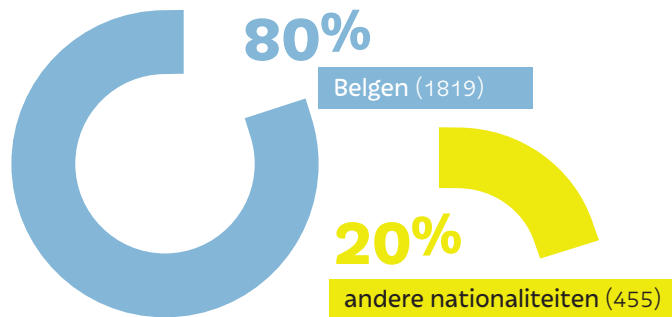
Het gaat om priesters, diakens en gevormde leken die benoemd zijn door de bisschoppen.

Binnen de katholieke
Kerk zijn er

2.274

bedienaars van
de eredienst.

Bedienaars van de eredienst kunnen op pensioen vanaf de leeftijd van 67 jaar. De meerderheid van de priesters doet dat echter pas **op 75 jaar**, de leeftijd waarop priesters hun ontslag moeten indienen. Een klein aantal blijft ook na zijn 75ste, onder bepaalde voorwaarden, actief.

Van de 2.274 bedienaars van de eredienst is 94 % parochiepriester (pastoor) of parochieassistent. Hun jaarwedde bedraagt 21.998 euro, ofwel **1.833 euro bruto per maand** (netto 1.549).

Er is **geen anciënniteitsregeling**. Als de bedenaar van de eredienst verantwoordelijk is voor meerdere parochies, wordt de wedde verhoogd tot maximum 150 %. Dat is het geval voor 58 % van de bedienaars van de eredienst. In dat geval bedraagt de bruto jaarwedde 32.995 euro, ofwel 2.794 euro bruto per maand (netto 1.855).

De aalmoezenier is een luisterend oor, een vertrouwenspersoon die onbevooroordeeld mee op weg gaat om mensen met raad en daad bij te staan, op vlak van geloof en ethiek, en ook op relationeel en professioneel vlak. Hij gaat voor in het toedienen van sacramenten en het vieren van rituelen.

Johan Van Den Eeckhout
Opperaalmoezenier Defensie

Katholieke aalmoezeniersdienst binnen Defensie

De katholieke aalmoezeniersdienst binnen Defensie verleent religieuze en morele bijstand aan de militairen en de burgers die werken binnen Defensie en aan hun families.

De aalmoezeniers zijn actief binnen de kazernes en basissen in België, tijdens oefeningen en trainingen in binnen- en buitenland, en ook tijdens operationele zendingen in het buitenland.

Aantal bereikte personen: 2000 per week

10 aalmoezeniers (9 mannen, 1 vrouw)

Gevangenen nabij zijn

43 Betaalde katholieke aalmoezeniers:
25 mannen, 18 vrouwen (24,6 vte*)

56 Vrijwilligers:
32 mannen, 24 vrouwen (14.544 uur per jaar)

34 Penitentiaire inrichtingen:
(16 in Vlaanderen, 16 in Wallonië en 2 in Brussel)

*: voltijdsequivalenten

Ik besteed het grootste deel van mijn tijd aan individuele gesprekken met gevangenen. Ik probeer voor hen een betrouwbare gesprekspartner te zijn en een vertrouwensrelatie op te bouwen.

Daarbij ga ik er altijd vanuit dat ieder mens meer is dan de daad die hem met justitie in aanraking deed komen.

Leo De Weerdt
Aalmoezenier gevangenis Sint-Gillis

Katholieke media

CathoBel

Cathobel

25.000

unieke bezoekers / maand

Dimanche

Dimanche

131.300

lezers / jaar

Cathobel & Dimanche

12 betaalde medewerkers

10 vrijwilligers

Kerknet

100.000 unieke bezoekers
/ maand
4 betaalde medewerkers
200 vrijwilligers

Kerk & leven

445.000 lezers / week
58 betaalde medewerkers
1.500 vrijwilligers

Tertio

6.500 lezers / week
8 betaalde medewerkers
39 freelancers

Radio Maria

80.000 luisteraars / dag
7 betaalde medewerkers
126 vrijwilligers

RCF

150.000 luisteraars / dag
8 betaalde medewerkers
50 vrijwilligers

'Il était une foi' (RTBF)

radio : 25.000 luisteraars
/ uitzending
TV : 35.000 kijkers
/ uitzending

KTO (België)

100.000 kijkers / dag
1 betaalde medewerker
8 vrijwilligers

Elk jaar bereidt een tiental studenten zich voor op hun doop en vormsel. Hun voorbereiding duurt een jaar en ze worden gedoopt in de paasnacht. De vormelingen worden telkens gevormd in mei, tijdens de laatste studentenmis van het jaar.

Véronique Bihin-Muraille
Pastoraal werkster, Universitaire Parochie
Saint-François, Louvain-la-Neuve

Jongerenpastoraal

De pastoraal met en voor jongeren gebeurt op twee niveaus, enerzijds binnen jeugdbewegingen en anderzijds binnen de daarvoor opgerichte diocesane en interdiocesane diensten.

In Vlaanderen gaat het om **IJD** (Interdiocesane Jeugddienst) – **Jongerenpastoraal Vlaanderen** en in Franstalig België om **LPJ** (Liaison Pastorale de Jeunes).

Beide interdiocesane diensten en de jeugddiensten van de bisdommen fungeren als contactpunt voor al wie begaan is met en zich inzet voor jongerenpastoraal. Daarnaast hebben ze ook een eigen werking (gebedswakes, kampen, bezinningen, concerten, deelname Wereldjongerendagen ...).

IJD

Personeelsleden (vte*): 22,9

Vrijwilligers: 1.300

Lokale groepen: 160

Deelnemers: 23.000

Personeelsleden (vte*): 14,1

Vrijwilligers: 361

Deelnemers: 2.350

**: voltijdsequivalenten*

Onze concrete band met de Kerk: we gebruiken lokalen van parochies, zitten samen met de dienst jongerenpastoraal en aalmoezeniers begeleiden onze groepen. Zo kunnen onze leden, ongeacht hun overtuiging, zich verwonderen, zin ontdekken en misschien ook hun geloof verdiepen.

Sophie Ducrotois
Federaal aalmoezenier – Guides Catholiques

Jeugdbewegingen

Geschat wordt dat **370.000 jongeren** actief zijn in een jeugdbeweging (ca. 270.000 in Vlaanderen en ca. 100.000 in Brussel en Wallonië).

Of een jeugdbeweging katholiek is, is niet altijd eenduidig. Enkele grote jeugdbewegingen die ontstonden binnen de katholieke Kerk, werden de voorbije decennia actief pluralistisch. Dat gebeurde doorgaans niet zozeer vanuit een verwerping van de christelijke inspiratie, maar wel vanuit de uitdrukkelijke wens inclusief te zijn en voor iedereen open te staan.

De Kerk waardeert die openheid voor diversiteit binnen en van de jeugdbewegingen en zeker hun eigen pastorale aanbod voor jongeren. Zo zijn er – op verschillende manieren – ontmoetingskansen met het geloof bij Chiro, Patro, KSA, KLJ, Europascouts, Guides catholiques ...

Guides catholiques

Ontstaan: In 1915 sticht pater Melchior Verpoorten de eerste scoutsgroep voor meisjes in de Marollenwijk in Brussel.

Leden: 23.500

Leiding: 3.300

Personeelsleden (vte*): 32

KSA (Katholieke Studenten Actie)

Ontstaan: In 1928 richt priester Karel Dubois de KSA op, als onderdeel van de internationale beweging Katholieke Aktie.

Leden: 34.396

Vrijwilligers (enkel nationaal): 598

Personeelsleden (vte*): 25,2

**: voltijdsequivalenten*

Seminaries

Diocesane priesters krijgen hun opleiding aan een seminarie.

Priesters-religieuzen worden gevormd binnen hun orde of congregatie.

In 2016 waren er in België:

212 kandidaten voor het priesterschap

- **85** in de diocesane seminaries
- **127** in de orden en congregaties

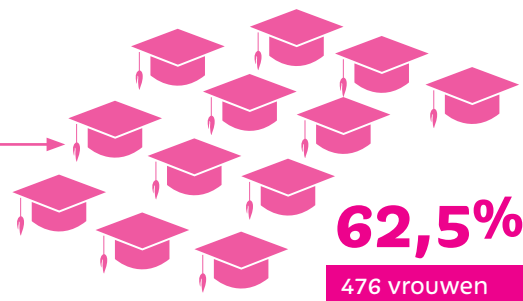
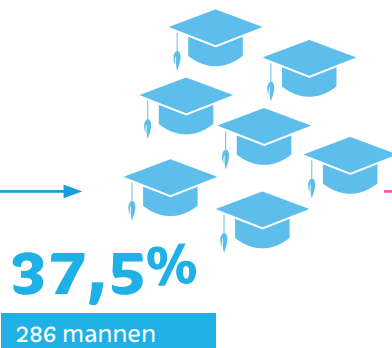
5 seminaries:

- Brugge
- Leuven
- Namen
- Redemptoris Mater Mechelen-Brussel
- Redemptoris Mater Namen

Pastorale opleidingen

In elk bisdom bestaat er een vormingscentrum of **'Hoger Instituut'** dat mensen opleidt tot godsdienstleraar, pastorale werker, parochieassistent of diaken. De theologische vakken en seminaries staan ook open voor al wie op zoek is naar verdieping van het christelijke geloof.

Permanente vorming

In Vlaanderen wordt de voortgezette pastorale vorming verzorgd door **CCV ('Centrum voor Christelijk Vormingswerk')**. CCV wordt gesubsidieerd door de Vlaamse Overheid als landelijk gespecialiseerde instelling rond het thema zingeving.

CCV biedt ook vormingsprogramma's aan waarin het brede publiek kennis kan maken met het geloof en de christelijke traditie.

4.477 deelnemers

In Brussel en Wallonië wordt de voortgezette vorming aangeboden door de diocesane 'Instituts Supérieurs de Théologie' (IST) en door de diocesane vormingsdiensten.

624 deelnemers

Onderwijs

Katholiek onderwijs

KATHOLIEK
ONDERWIJS
.VLAANDEREN

ENSEIGNEMENT
CATHOLIQUE

In opdracht van de Bisschoppenconferentie verzorgen twee koepelorganisaties de coördinatie en de ondersteuning van het katholiek onderwijs (scholen, internaten, hogescholen en universiteiten): Katholiek Onderwijs Vlaanderen en het 'Secrétariat général de l'enseignement catholique (SeGEC)' voor de Frans- en Duitstalige gemeenschap.

Ze behartigen de belangen van hun leden, vertegenwoordigen hen bij de overheid, in de Kerk en in de samenleving, bewaken de kwaliteit en verdiepen de christelijke inspiratie in het onderwijs.

3.308 basis- en secundaire scholen

Federatie Wallonië-Brussel: 1.030

Vlaanderen: 2.278

1.190.000 leerlingen

in basis- en secundair onderwijs

Federatie Wallonië-Brussel: 422.806

Vlaanderen: 767.194

% leerlingen in het KATHOLIEK ONDERWIJS

Katholiek Onderwijs Vlaanderen

59,61 % gaat
naar een katholieke
lagere school

71,17 % gaat
naar een katholieke
secundaire school

Katholiek onderwijs in de Frans- en Duitstalige gemeenschap

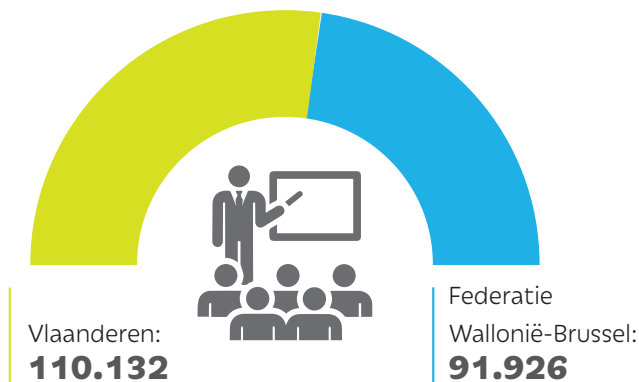
41,34 % gaat
naar een katholieke
lagere school

59,94 % gaat
naar een katholieke
secundaire school

Gemeenschapsonderwijs

Leerlingen die het vak
rooms-katholieke godsdienst volgen

Totaal: 202.058

Na 35 jaar ben ik nog steeds een gelukkige godsdienstjuf, ook al is er de laatste jaren veel veranderd. Vandaag moeten de kinderen groot worden in een multiculturele en multireligieuze wereld die bovendien snel draait en waar veel prikkels op hen afkomen. Ik wil hen leren dat ze niet moeten presteren maar vooral mogen zijn en dat het geloof een stok kan zijn om op te steunen en niet om anderen mee te slaan.

Chantal Daelman
Godsdienstleerkracht 'De Droomballon'
(Stedelijk Basisonderwijs Sint-Niklaas)

Vicariaat Onderwijs

In elk bisdom is er een Vicariaat Onderwijs, bestuurd door een afgevaardigde van de bisschop. Deze vicariaten dragen mee zorg voor de identiteit van het katholiek onderwijs en ondersteunen en bewaken kwaliteitsvol godsdienstonderwijs in alle netten. Daartoe organiseren ze vormingen en bijscholing

voor: directieleden, schoolbesturen, (godsdienst-) leerkrachten en onderwijzend personeel

over: de christelijke identiteit van de leerkracht, de eigenheid van het katholiek onderwijs, pastoraal op school, rouwbegeleiding, welzijn en preventie, schoolorganisatie ...

Deelnemers aan vormingen en bijscholing

Bisdom Gent: **1.200**

Bisdom Doornik: **562**

© Sophie Veulemans

Mijn theologiestudies leren me, met een multiculturele en multireligieuze openheid, nadenken over mijn eigen godsdienst. Ze verschaffen me ook meer inzicht in heel veel facetten van onze wereld en dat verrijkt het debat. Ik hoop dat ik later als leerkracht jongeren nieuwsgierig kan maken voor het fenomeen 'religie'.

Anaële Fauville
Studente - Faculteit theologie (UCL)

Hoger onderwijs

Aantal studenten Universiteiten

30.760 UCLouvain

52.064 KU Leuven

Aantal studenten Faculteiten Theologie

468 UCLouvain

629 KU Leuven

Aantal studenten Hogescholen

53.884 Associatie KU Leuven

41.531 Segec

Pastorale aanwezigheid

De Kerk tracht studenten en personeelsleden van hogescholen en universiteiten nabij te zijn in eigen pastorale activiteiten en in de universitaire parochies.

Pastorale Dienst Universiteit Antwerpen

Activiteiten: liturgie, gebed en bezinning, dialoog met andere levensbeschouwingen, sociaal engagement (strijd tegen armoede, onthaal van migranten ...), vieren van belangrijke feesten (Kerstmis, Pasen, advent, veertigdagentijd), ondersteuning van moslimstudenten (bv. ter beschikking stellen van lokalen tijdens ramadan), begeleiding van studenten tijdens blok ...

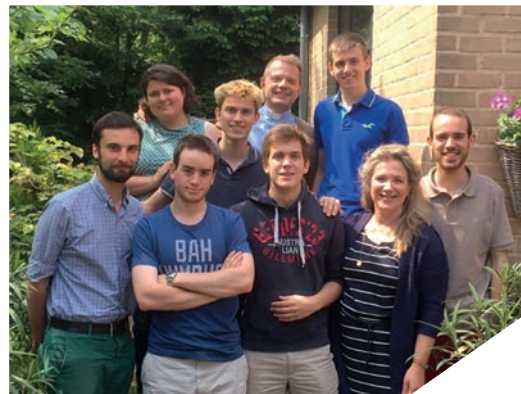
Omkadering: 3 werknemers

Universitaire Parochie Saint-François in Louvain-la-Neuve

Activiteiten: eucharistievieringen voor studenten, interreligieuze ontmoetingen, bijzondere plechtigheden (opening academisch jaar, zegening studentenkringen ...), conferenties, gebeds- en bezinningsmomenten, gemeenschapshuizen, ontspanningsavonden ...

Omkadering: 2 priesters, 1 werknemer, 26 vrijwilligers

Communicatieteam van de Universitaire Parochie Saint-François (Louvain-la-Neuve)

Huisvesting voor kwetsbare mensen

Bedeling van voedselpakketten

Administratieve hulp

Verdeling van tweedehandskleding

Armen en minder- bedeelden nabij zijn

Bisdom Brugge
82 parochiale initiatieven
1190 vrijwilligers

Armen en minderbedeelden nabij zijn

Binnen de Kerk zijn talrijke organisaties actief in de strijd tegen armoede: parochies, grotere verenigingen en orden en congregaties.

Voorbeelden uit parochies

In zeer veel parochies bestaat er – op kleinere of grotere schaal – een werking waarmee mensen uit de parochie armen proberen bij te staan en hun nood te lenigen.

Als het gaat om armoedebestrijding telt bijvoorbeeld het bisdom Brugge 82 parochiale initiatieven waarin 1.190 vrijwilligers zich inzetten.

Brussel: vzw Rafaël

In 1994 stichtte Réginald Rahoens, de toenmalige parochiepriester van Anderlecht, de vzw Rafaël. Die richt zich op verschillende kwetsbare doelgroepen: migranten, daklozen en mensen zonder werk. De vzw wil hen op de best mogelijke manier onthalen, hen indien nodig een verzorgd onderkomen aanbieden, hen bijstaan en zo werken aan een (her)integratie in de samenleving.

Huisvesting voor kwetsbare mensen: 147 appartementen voor 300 personen die geen appartement of woning vinden op de private huurmarkt.

Bedeling van voedselpakketten: elke week ongeveer 1.000 kg voor meer dan 1.000 mensen

Omkadering: een halftijdse werknemer; 70 vrijwilligers

Vlaanderen: Warm Borgloon

Ontstaan op initiatief van gelovigen van de parochies van Borgloon (bisdom Hasselt), probeert 'Warm Borgloon' op diverse manieren mensen die het moeilijker hebben, bij te staan:

- onthaal en administratieve ondersteuning van een vluchtelingenfamilie in de voormalige pastorie;
- hulp aan 60 zieken en kwetsbare mensen;
- begeleiding bij huiswerk en schooltaken voor kinderen uit kansarme gezinnen;
- verdeling van tweedehandskleding aan 100 mensen die het minder breed hebben.

Omkadering: 27 vrijwilligers

Wallonië: Wavre Solidarités

'Wavre Solidarités' is de sociale dienst van de parochies van Wavre, Limal, Bierges en Incourt, en verschaft hulp aan ongeveer 560 mensen: ouderen die kampen met gezondheids- en financiële problemen, gepensioneerden met een lage uitkering, mensen zonder werk of zonder inkomen en mindervaliden.

Dagelijkse permanentie: hulp bij het betalen van energiefacturen en medische kosten, doorverwijzing naar andere organisaties en gespecialiseerde hulpverleners.

Voedselhulp: bedeling en eventuele thuisbezorging van voedselpakketten

Omkadering: 27 vrijwilligers

België: Sint-Vincentiusvereniging

In 1842 werd in Brussel een Belgische tak van de internationale Sint-Vincentiusvereniging gesticht. Vandaag telt de vereniging in België 310 lokale afdelingen ('conferenties'). Die zijn bijna altijd verbonden aan een parochie en de werking wordt volledig gedragen door vrijwilligers.

Lokale Sint-Vincentiusafdelingen zetten zich in voor kansarmen, ongeacht afkomst of religie, en willen hen helpen, zowel moreel als concreet materieel.

6.000
vrijwilligers

1.160
voedselpakketten / dag
(423.400 per jaar)

126.000
begunstigden

Ik werk met volwassenen met een verstandelijke beperking en bij hen spreek ik alle zintuigen aan.

We staan stil bij de eigen gevoelens en bij die van anderen. Symbolen, rituelen en stilte helpen ons om te beleven wie we zelf zijn, wie de ander is en Wie of Wat ons overstijgt.

Monique Martens
Stafmedewerker zinzorg en pastoraat
(OC Broeder Ebergiste, Vurste)

Onthaal en huisvesting: voorbeelden

Poverello

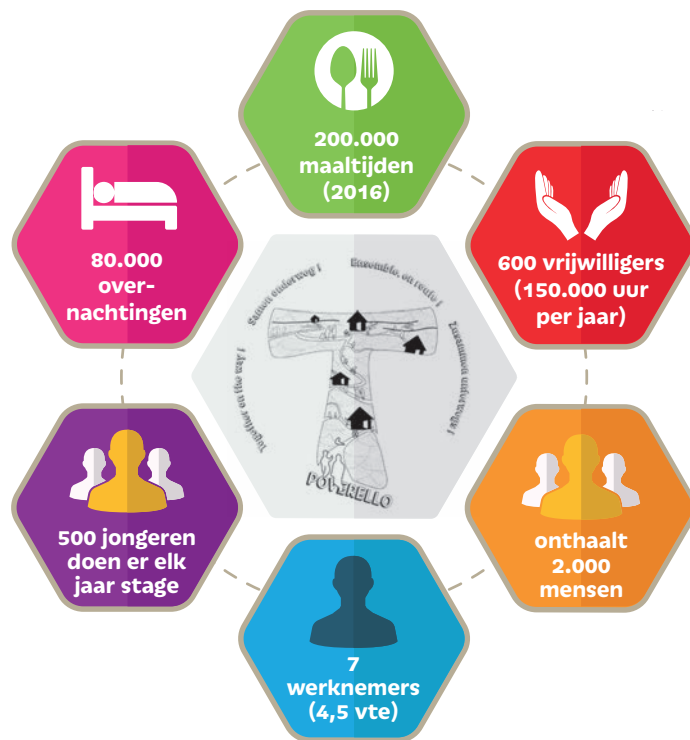
Na zijn bekering tot het katholieke geloof, gaat dokter Jan Vermeire in 1976 leven in de Marollen. Hij wil er zijn leven delen met de meest behoeftigen. In 1978 ontstaat daaruit Poverello.

De vereniging wil mensen in armoede een plek bieden waar ze welkom zijn, een warme maaltijd kunnen krijgen en eventueel een tijdelijk onderkomen.

Intussen zijn er verspreid over België

12 afdelingen

van Poverello.

Project Bethlehem

Op 5 november 2006 doet kardinaal Godfried Danneels, getroffen door het schrijnende tekort aan betaalbare woningen in Brussel, een oproep voor sociale huisvesting. Hij moedigt eigenaars (parochies, kerkfabrieken, religieuze gemeenschappen en particulieren) aan eigendommen ter beschikking te stellen voor sociale huisvesting. In november 2007 ontstaat daaruit in Brussel het Bethlehem-project. In 2012 breidt de werking uit naar het bisdom Brugge.

Het Bethlehemproject wil een deel van de private huurmarkt toegankelijk maken voor mensen met een beperkt of gemiddeld inkomen, in samenwerking met sociale huisvestingskantoren.

VANDAAG WORDEN

IN 63 eigendommen,

HOOFDZAKELIJK VAN DE KERK,

700 personen GEHUISVEST.

Armen en minderbedeelden nabij zijn

Ook veel kloosterorden en religieuze congregaties in ons land hebben, ieder op hun manier en overeenkomstig hun charisma, een werking uitgebouwd waarmee ze mensen in moeilijkheden proberen te steunen en te helpen.

Orden en congregaties

Twee voorbeelden

Huis Mensa - Zusters van Don Bosco (Brugge)

‘Huis Mensa’ wil een voorlopige thuis bieden aan thuisloze vrouwen, eventueel met kinderen, met een voorkeur voor de meest behoeftigen. De zusters van Don Bosco bieden hen een omgeving waar ze rust, orde en een heroriëntering kunnen vinden. Tegelijk willen de zusters solidair zijn met hun vreugde en pijn, met hun armoede en hun eenzaamheid. Om de situatie van de vrouwen te verbeteren, is er een nauwe samenwerking met de bevoegde sociale diensten.

3 zusters van Don Bosco delen in Huis Mensa het dagelijkse leven van de vrouwen en hun kinderen, daarbij ondersteund door 12 vrijwilligers.

**In 2016 verbleven in Huis Mensa
15 vrouwen
en 12 kinderen.**

Frères de la Charité

Les Sauverdias (Jambes)

Dit onthaalhuis werd in 1987 opgericht door enkele Broeders van Liefde. Het is 365 dagen per jaar open voor mensen in nood, daklozen en eenzamen.

Zij kunnen er een maaltijd krijgen, een douche nemen, hun kleren wassen, zich verwarmen en even op adem komen.

Verstreckte maaltijden:
34.334 per jaar (95 per dag)

Douches: 830
Wasbeurten: 392

Vrijwilligers: 50

Ik wil met mensen op zoek gaan naar wie God in ons leven kan zijn, bijvoorbeeld in een Bijbelleerhuis, of in verzoeningsgesprekken met jongeren. God zo mogen ontdekken als een tocht- en bondgenoot, die steeds weer nieuwe kansen schenkt: dat geeft een vreugde die ik als priester graag uitzing.

Guido Vandepierre
Priester, Pastorale eenheid Anderlecht

Solidariteitsorganisaties

Inkomsten in euro

(uit giften, legaten en collectes, 2016)

Action Vivre Ensemble

592.408

zonder
legaten

Broederlijk Delen

6.703.635

Caritas International

7.556.910

Entraide et Fraternité

1.605.495

zonder
legaten

Kerk in Nood

4.491.591

Missio

3.801.032

Welzijnszorg

1.474.329

Action Vivre Ensemble

Action Vivre Ensemble is een katholieke vereniging die strijdt tegen sociale uitsluiting; jaarlijks ondersteunt ze ongeveer 90 lokale projecten in Wallonië en Brussel.

Entraide et Fraternité

Entraide et Fraternité is een katholieke ngo voor ontwikkelingssamenwerking en internationale solidariteit, die strijdt tegen ongelijkheid en sociale onrechtvaardigheid.

Broederlijk Delen

Broederlijk Delen strijdt, samen met 130 lokale organisaties in Afrika, Latijns-Amerika, Israël en Palestina tegen armoede en ongelijkheid.

Welzijnszorg

Welzijnszorg maakt, vanuit christelijke waarden, werk van structurele armoedebestrijding in eigen land.

Caritas International

Caritas International helpt slachtoffers van geweld, natuurrampen en armoede, in hun eigen land of op de vlucht, in samenwerking met haar lokale, nationale en internationale netwerken.

Kerk in Nood

Kerk in Nood

Als katholieke liefdadigheidsorganisatie ondersteunt Kerk in Nood de gelovigen overal waar ze worden vervolgd, verdrukt of in nood verkeren door informatie, gebed en actie.

Missio

Missio, aanwezig 140 landen, maakt deel uit van een wereldwijd netwerk van solidariteit tussen katholieke gemeenschappen.

*Migranten zijn onze broers en zussen.
Zij zijn op zoek naar een beter leven,
weg uit armoede en honger.
Zij hebben hun buik vol van uitbuiting
en van de onrechtvaardige verdeling
van de goederen van deze wereld,
die rechtvaardig en eerlijk verdeeld
zouden moeten worden onder alle
mensen.*

*Wil niet iedereen zijn of haar levens-
omstandigheden verbeteren?*

*Willen we niet allemaal een eerlijk
en billijk bestaan delen met wie ons
dierbaar is?*

*(Paus Franciscus, Boodschap
voor de Werelddag van de Migrant
en de Vluchteling 2016)*

Migranten en vluchtelingen

De katholieke Kerk roept al langer individuen en overheden op tot openheid en gastvrijheid voor migranten. En ze neemt daarvoor ook zelf het initiatief.

Zo bekommeren zich binnen de Kerk talrijke organisaties om het onthaal van migranten. Sommige zetten zich vooral in voor sensibilisering en ondersteunen plaatselijke opvanginitiatieven. Andere doen aan concrete hulpverlening.

Dat gebeurt binnen parochies, maar ook door grote kerkverbonden organisaties.

Caritas

Ook in België is een afdeling actief van Caritas Internationalis, de organisatie van de katholieke Kerk die crishulp verleent en ijvert voor een meer rechtvaardige en solidaire wereld.

Werking van Caritas in België:

- opvang en sociale begeleiding van asielzoekers
- integratie van erkende vluchtelingen
- familiehereniging
- voogdij van niet-begeleide minderjarigen
- vrijwillige terugkeer en reïntegratie in het land van herkomst
- bezoek aan gesloten centra

Werknemers: 83

Vrijwilligers: 125

Onder de koepel van Caritas werken

165 katholieke organisaties.

Zij bereiken ieder jaar

MEER DAN

60 MILJOEN MENSEN

in 200 landen.

JRS - Jesuit Refugee Service Belgium

JRS Belgium, gesticht in 2001, wil vluchtelingen en gedwongen migranten in de gesloten centra en terugkeerwoningen begeleiden, dienen en hun rechten verdedigen.

- Begeleiden: vluchtelingen bezoeken en nabij zijn
- Dienen: onderdak verschaffen, informatie of de nodige juridische bijstand geven
- Verdedigen: hun zaak bepleiten, hun rechten verdedigen, de bevolking sensibiliseren

636 personen werden bezocht in gesloten centra.

37 families (met in totaal 89 kinderen) werden bezocht in terugkeerhuizen.

14 personen werden begeleid binnen het eerste jaar van het project 'Up Together' (onthaal en persoonlijke begeleiding door particulieren en gemeenschappen van personen van wie de aanvraag voor een verblijfsvergunning werd afgewezen).

Werknemers: 5,5 vte

Vrijwilligers: ca. 30

Lokale initiatieven

Twée voorbeelden

Sint-Michielsbeweging

De Sint-Michielsbeweging is een nieuwe beweging binnen de katholieke Kerk die jonge mensen wil begeleiden in hun geloofsgroei als christen. Ze heeft gemeenschappen in Kortrijk, Waregem, Izegem, Brugge, Gent, Oosterzele en Leuven.

Binnen de beweging ontstond het project **'Porta Aperta'**, waarmee nieuwe erkende oorlogsvluchtelingen worden gehuisvest. De vzw 'Sint-Michiël Agape' sluit het huurcontract met de eigenaars. Na verloop van tijd kan het contract overgaan op het gezin. Buddygezinnen gaan in vriendschap met hen op weg voor het vinden van een school, ondersteuning bij administratie, wegwijs maken in de stad.

Zo werd voor 9 families en 9 alleenstaande jongeren een huis gevonden.

Het **onthaalhuis Emmanuel** (Kortrijk) biedt onthaal en ondersteuning voor gezinnen in nood, met een zeer geringe of geen uitkering. Het betreft een groot aantal vluchtelingengezinnen. Een team van vrijwilligers helpt hen met allerlei praktische kwesties en met hun integratie.

**564 bereikte personen,
waarvan 433 kinderen en jongeren,
uit 33 landen van herkomst**

WIWO

'Welcome in Wezembeek-Oppem'

Ontstaan op initiatief van de parochianen van Sint-Jozef in Wezembeek-Oppem, als antwoord op de vluchtelingenstroom van 2015.

Huisvesting van 38 personen in 10 verschillende huizen of appartementen.

Begeleiding van hun integratietraject (administratieve hulp, leren van de taal, zoeken van werk, onderwijs van de kinderen ...).

Christenen in het Midden-Oosten

De bisschoppen van België beslisten in 2016 de opbrengst van de Kerstcollecte 2015

333.356 euro

te bestemmen voor hulp aan de vervolgte christenen in het Midden-Oosten en de vluchtelingen.

Ecologie

De Belgische bisschoppen hebben de financiële instellingen waarmee de bisdommen samenwerken, gevraagd in hun investeringen de voorkeur te geven aan bedrijven die zorgen voor meer gebruik van duurzame energiebronnen en aan bedrijven en projecten die efficiënt energiegebruik bevorderen.

De promotoren van de beweging zijn Ecokerk in Vlaanderen en Oikocredit op het internationale vlak.

Ook een aantal met de Kerk verbonden organisaties ging in op de oproep: Broederlijk Delen, Welzijnszorg, Pax Christi Vlaanderen, het Vicariaat Vlaams-Brabant-Mechelen, de Missionarissen van Scheut, de Abdij Onze-Lieve-Vrouw van Nazareth, de Zusters van Maria, de Salvatorianen, de Zusters van de Bermherthigheid Jesu, de Gasthuizusters Augustinessen van Leuven en het Netwerk Rechtvaardigheid en Vrede.

Samen sluiten ze aan bij de internationale campagne van de **Global Catholic Climate Movement** die zich inzet voor een duurzame en klimaatvriendelijke toekomst, geïnspireerd door de encycliek Laudato Si' van paus Franciscus.

*Een echte
ecologische aanpak
evolueert steeds
naar een sociale
aanpak waarbij
gerechtigheid deel
moet uitmaken van
het milieudebat,
om zowel de
schreeuw van de
aarde als die van de
arme te horen.*

*(Paus Franciscus
in Laudato Si')*

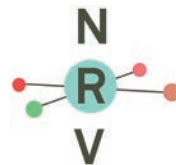
Rechtvaardigheid en vrede

Na afloop van de Tweede Wereldoorlog bouwden katholieken een wereldwijd netwerk uit om te werken aan verzoening, vrede en rechtvaardigheid.

In België zijn de voornaamste organisaties van deze internationale vredesbeweging Pax Christi Vlaanderen, BePax, Justice et Paix en NRV (Netwerk Rechtvaardigheid en Vrede).

Zij voeren acties en sensibiliseringscampagnes, schrijven artikels en dossiers over conflicten, veiligheid en ontwapening, interpellieren politici, lichten de media in en geven vormingen over onder meer conflictoplossing en geweldloos verzet tegen alle vormen van uitsluiting.

Sociale rechtvaardigheid, duurzame ontwikkeling, mensenrechten en bescherming van de leefomgeving behoren eveneens tot hun werkterrein.

De Kerk in beweging(en)

De laatste decennia ontstonden binnen de Kerk talloze, zeer diverse bewegingen en organisaties. Vaak werden ze gesticht door leken die zochten naar een actieve beleving van hun geloof.

Tot de bekendste behoren:

Sant'Egidio, de Arkgemeenschap, Chemin Neuf, Emmanuel, Encounter Vlaanderen, Vivre et Aimer, Equipes Notre-Dame, Gemeenschap van Christelijk Leven (GCL), Focolare, Mouvement Marial, Jeruzalemgemeenschap, Katholieke Charismatische Vernieuwing, Tibériade-gemeenschap ...

De Kerk in beweging(en)

© SELINA DE MAEYER

Gemeenschap Emmanuel

Ontstaan in 1972 uit een gebedsgroep in Parijs, is de gemeenschap Emmanuel vandaag aanwezig in 67 landen, verspreid over de vijf continenten, en telt ze 11.500 leden, waarvan 265 priesters en 200 gewijde mannen en vrouwen.

De gemeenschap is sinds 1982 actief in België en organiseert diverse activiteiten, ontmoetingsdagen en bijeenkomsten, gaande van aanbidding over huwelijksvoorbereiding tot verdieping van het geloof en het gezinsleven.

230 leden

1.200 deelnemers
aan activiteiten

De Ark

De Ark werd in 1964 gesticht door Jean Vanier in Frankrijk. Van meet af aan was het de bedoeling om gemeenschappen te vormen waar mensen met en zonder verstandelijke beperking samen konden leven en werken. In de gemeenschappen worden **mensen met een verstandelijke beperking** op een professionele manier ondersteund. Tegelijkertijd willen de leden en vrijwilligers van De Ark de meerwaarde voor de samenleving van mensen met een verstandelijke beperking beter bekend maken.

In België zijn er Arkgemeenschappen in Antwerpen, Gent, Moerkerke-Brugge, Brussel, Bierges, Namen en Aywaille.

Er werken 167 personeelsleden en 223 vrijwilligers. Zij onthalen 147 personen met een verstandelijke beperking.

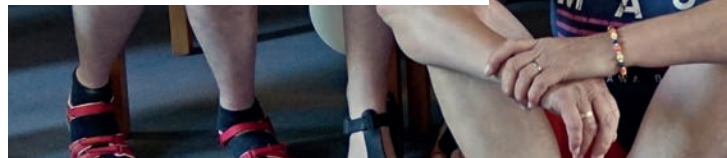
De beweging telt in België

831 leden

340 mannen

491 vrouwen

We moedigen al onze leden aan de eigen spiritualiteit te verdiepen. Onze gemeenschappen organiseren o.m. stille momenten, verdiepingsdagen en retraites. Sommige hebben ook een wekelijkse of maandelijkse eucharistieviering. Voor de christenen binnen De Ark is Witte Donderdag een hoogdag. We komen dan samen om elkaar de voeten te wassen.

Johan Roose
Regioverantwoordelijke De Ark
Vlaanderen en Nederland

Sant'Egidio

De Gemeenschap van Sant'Egidio is een christelijke lekgemeenschap die in meer dan zeventig landen van alle continenten 60.000 leden telt. Die komen samen voor het gebed en knopen vriendschap aan met de armsten van de eigen stad. Op wereldschaal zet Sant'Egidio zich in voor de dialoog tussen godsdiensten en de vreedzame oplossing van conflicten.

De gemeenschap ontstond in 1968 in Rome. Ze ontleent haar naam aan het kerkje van Sant'Egidio in de Trasteverewijk, waar ook nu nog het centrum van de gemeenschap is gevestigd. In de Lage Landen heeft Sant'Egidio haar centrum in Antwerpen.

Activiteiten: gebedsdiensten, solidariteitsacties voor armen en thuislozen, interreligieuze dialoog en ontmoetingen, bouwen aan vrede, solidariteit met landen in het Zuiden, gratis restaurant 'Kamiano' in Antwerpen, Brussel en Luik, bedeling van voedsel en kleding, bezoeken van bejaarden thuis en in rusthuizen, cursussen Nederlands voor anderstalige nieuwkomers, activiteiten met mensen met een beperking, school van vrede met kinderen uit kansarme wijken ...

**Sant'Egidio heeft 1.200 leden, 8 werknemers,
ongeveer 500 vrijwilligers
en bereikt jaarlijks 20.000 mensen.**

Mijn engagement als vrijwilliger is niet bedoeld om mijn geweten te sussen.

Het is voor mij vooral een kans om het Evangelie heel concreet te beleven, door vriendschap te sluiten met armen, met ouderen en eenzamen en met zovele mensen in de 'periferie' van onze samenleving.

Rai'ssa Bakinahe
Vrijwilliger Sant'Egidio

DEEL 2
Patrimonium & **organisatie**

DEEL 2

Patrimonium & organisatie

ERFGOED BEHEER INTERDIOCESAAN
GEBOUWEN provincies INKOMSTEN KERKEN
PASTORALE EENHEID **KERK** KERKPROVINCIE
inkomsten BISDOM UITGAVEN
GEMEENTEN VPW + KERKFABRIEK COLLECTES
DEKENAAT herbestemming BISSCHOPPENCONFERENTIE
PAROCHIE RELIGIEUZE KUNST
GRONDGEBIED

Patrimonium en religieuze kunst

Onroerend erfgoed

Kerkgebouwen: eigendomsrecht

In Franstalig België zijn er 2.550 kerken, in het Nederlandstalige deel 1.746.

Bijna alle oude kerken in ons land zijn eigendom van de lokale overheden (de gemeenten in het geval van kerken en de provincies in het geval van kathedralen).

Kerken gebouwd na het Concordaat van 1801 zijn eigendom van de gemeente of van de kerkfabriek. Veel minder kerkgebouwen zijn privé-eigendom, meestal van een parochiale of dekenale vzw of van een kloosterorde.

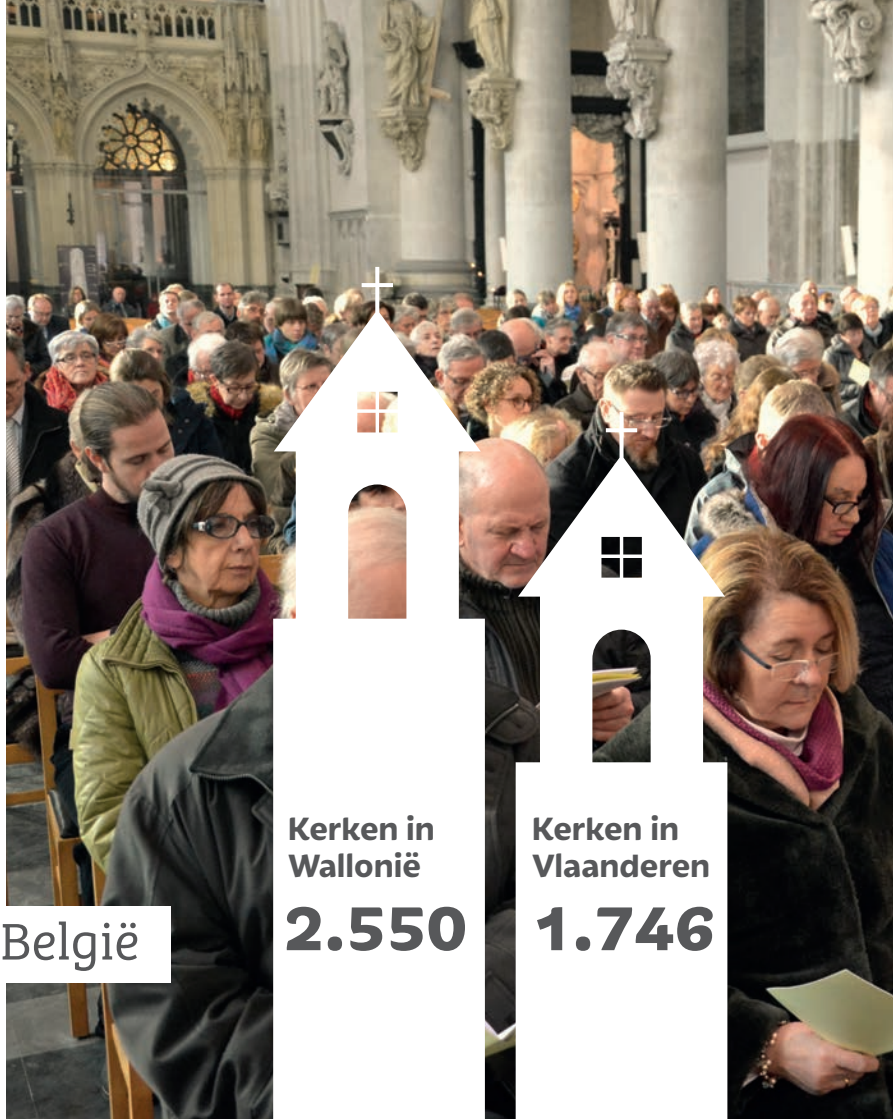
4.296 kerken in België

**Kerken in
Wallonië**

2.550

**Kerken in
Vlaanderen**

1.746

Gebruik voor de eredienst

De **kerkfabrieken** zijn openbare instellingen met rechtspersoonlijkheid die instaan voor het beheer en het onderhoud van de kerken. Zij beheren de middelen die nodig zijn voor de uitoefening van de eredienst in de parochies. Er is één kerkfabriek voor elke parochie.

Samenstelling van een kerkfabriek:

- Vlaams Gewest: 5 verkozen leden + 1 lid van rechtswege (aangeduid door de bisschop)
- Waals en Brussels Gewest: 5 verkozen leden + 2 leden van rechtswege (de burgemeester en de verantwoordelijke priester)

Her- en nevenbestemmingen van kerken

Tussen 2012 en 2016 werden **75 kerkgebouwen ontrokken aan de eredienst**. Burgerlijke en kerkelijke overheden werken in deze dossiers nauw samen vanuit een gedeelde bezorgdheid zuinig om te springen met de beschikbare middelen.

Met mijn engagement binnen de kerkfabriek probeer ik de Nationale Basiliek gastvrij en toegankelijker te maken, zowel voor de lokale geloofsgemeenschap als voor de grote ontmoetingen en vieringen waarvoor de basiliek ontworpen is.

Jacques Zeegers
Lid kerkfabriek basiliek Koekelberg

Roerend erfgoed

In de kerkgebouwen bevindt zich een belangrijk deel van het nationaal kunstpatrimonium.

Dit waardevolle erfgoed wordt hoofdzakelijk beheerd door vrijwilligers en dient te worden geregistreerd en gevaloriseerd.

Roerend erfgoed

Het **CRKC** (Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur) en het **CIPAR** (Centre Interdiocésain du Patrimoine et des Arts Religieux) zijn de expertisecentra die werden opgericht om het religieuze erfgoed te behouden, te beheren en te valoriseren.

Zij maken inventarissen van roerend kunst- en cultuurpatrimonium, begeleiden herbestemmingen van erfgoedcollecties, bieden advies inzake conservering en organiseren activiteiten om het religieuze erfgoed te valoriseren (tentoonstellingen, publicaties ...). Wat betreft het onroerend erfgoed, adviseren ze de burgerlijke en kerkelijke overheden over valorisatie, medegebruik en neven- en herbestemming van cultusgebouwen.

Financiering van de katholieke Kerk (2016)

In de financiën van de katholieke Kerk kan men **twee niveaus** onderscheiden.

- (1) De federale overheid betaalt de wedden van de **'bedienaars van de eredienst'** (zie ook pagina 32), net zoals dat het geval is voor de andere erkende erediensten. Er is geen aparte begroting beschikbaar voor de katholieke Kerk, maar voor de katholieke eredienst, de protestantse, de anglicaanse, de joodse en de orthodoxe samen ging het in 2017 om 87.411.000 euro.

De oorsprong van die kerkfinanciering ligt in de Franse Revolutie van 1789 toen de kerkelijke goederen werden verwoest of in beslag genomen. Met het Concordaat van 1801 stemden de burgerlijke en kerkelijke overheden in met een restitutie onder de vorm van subsidies voor kerkfabrieken en de betaling van de wedden van de clerus.

- (2) De bisdommen en de parochies hebben hun eigen inkomsten. In de parochies moet men bovendien het onderscheid maken tussen de kerkfabriek en de vereniging parochiale werken (VPW).

De **kerkfabriek** is een openbare instelling met rechtspersoonlijkheid die onder de voogdij staat van de gemeente en het bisdom. De kerkfabrieken werden in 2002 een gewestmaterie. De kerkfabriek (zie ook pagina 77) staat in voor het kerkgebouw van de parochie en moet alles doen om de liturgie mogelijk te maken. De kerkfabriek haalt haar inkomsten uit de collectes in de kerk en uit haar eventuele bezittingen. Als de gemeente de begroting van de kerkfabriek goedkeurt, dient zij een eventueel tekort te dragen. Een uitzondering vormen de kerkfabrieken van de negen kathedralen in België. Zij vallen onder de bevoegdheid van de provincies, die dus ook instaan voor een eventueel tekort.

De **vereniging parochiale werken** (VPW) is een vzw en dus een privé-instelling. Zij haalt haar inkomsten uit een deel van de collecte en uit andere bronnen, zoals feesten, bijdragen voor initiatieven of giften. De uitgaven gaan naar catechese of andere pastorale doelen. Indien de VPW gebouwen bezit, gaat een deel naar het onderhoud van de gebouwen.

Er bestaat geen globaal cijfer van de inkomsten van alle Belgische parochies.

De **bisdommen** ontvangen langs de parochies giften van de gelovigen en krijgen ook een deel van de betalingen die parochies ontvangen voor huwelijken en uitvaarten. Daarnaast krijgen ze soms ook een legaat. Zowel het bisdom als de VPW is eigenaar van gebouwen, zoals scholen die zij meestal in erfpacht geven aan de inrichtende macht van de school.

De bisschoppen van België hebben een charter opgesteld over **'Goed kerkelijk beheer'**. Het charter bevat richtlijnen over transparantie en ethisch handelen voor al wie in de Kerk verantwoordelijkheid draagt voor het materiële en financiële beheer.

WERKINGSBUDGET van de Belgische bisdommen en het Interdiocesaan Centrum (2016)

26.296.161 € (*)

(*) Uit de resultatenrekeningen
(bedrijfskosten verminderd met
afschrijvingen)

Dit bedrag gaat vooral naar de lonen van de werknemers van de bisdommen en het interdiocesaan centrum (*zie ook pagina 17*), de werking van de diocesane diensten, onderhoud van gebouwen, ondersteuning van kerkverbonden verenigingen en initiatieven, solidariteitsprojecten, hulp aan Kerken in het Zuiden ...

We vinden Bijbelverhalen heel geschikt om onze kinderen te leren wat vallen en opstaan is, wanhoop en hoop, echte vrijheid.

We leren onze kinderen ook na te denken over hun doen en laten: "Zou Jezus dit ook zo gedaan hebben?" Jezus' boodschap om je talenten in te zetten voor elkaar, om de schepping te respecteren, is actueler dan ooit.

Anne-Sophie en Stijn Dieusaert-De Decker
Sterrebeek

Opbouw van de Kerk

Territoriale organisatie

Sinds enige tijd werken de bisdommen, ieder op eigen tempo en met eigen klemtonen, aan een reorganisatie van het parochielandschap, mee onder invloed van het verminderde aantal priesters en de afname van het kerkbezoek.

Groepering van parochies

Bisdom

DOORNIK

Bisdom Doornik

Parochies: 572

Pastorale eenheden: 49

Bisdom

ANTWERPEN

Bisdom Antwerpen

Parochies: 312

Pastorale eenheden: 54

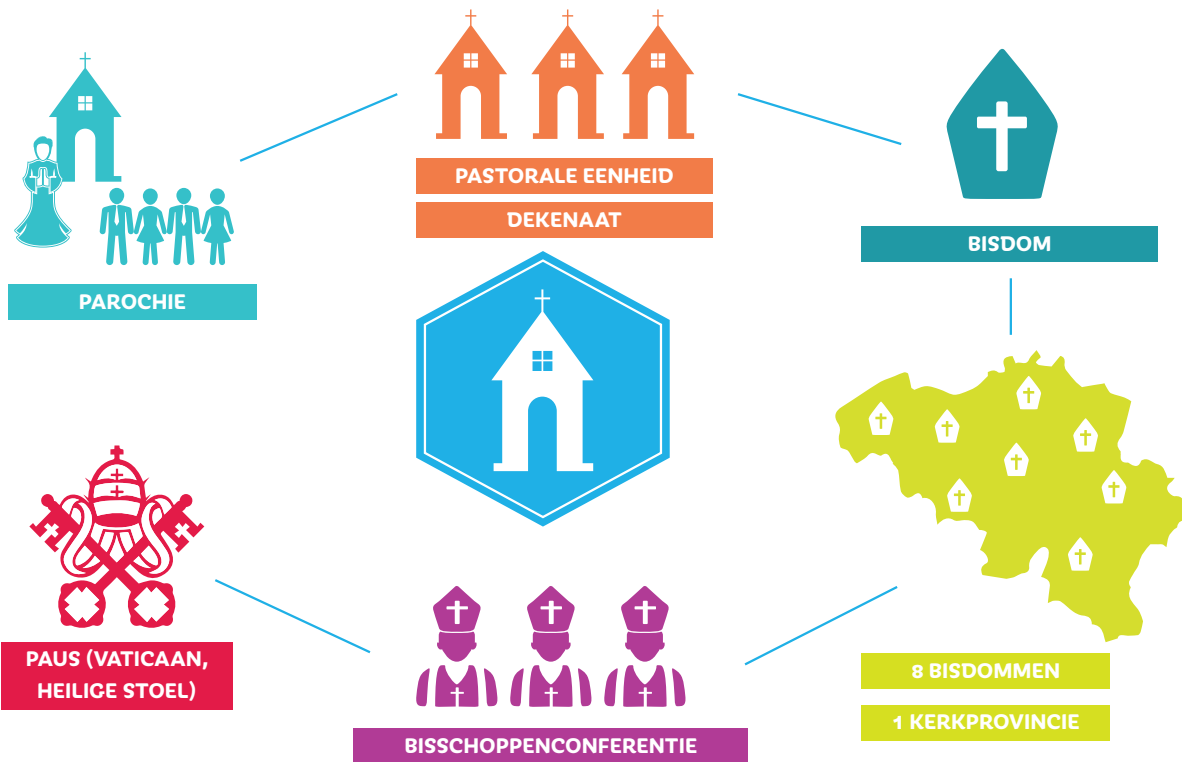
Dat proces verloopt doorgaans in verschillende etappes die niet allemaal samen en ook niet overal voorkomen:

- benoeming, stap voor stap, van één pastoor voor alle parochies van de pastorale eenheid;
- vorming van een pastorale ploeg, bestaande uit leken en priesters, die samen met de pastoor zorgen voor de coördinatie van de pastorale eenheid en de leiding en bezieling van de plaatselijke geloofsgemeenschappen;
- samenstelling van een pastorale raad, met vertegenwoordigers uit de verschillende parochies en uit diverse pastorale werkterreinen (bv. catechese, gezondheidspastoraal, vluchtelingenwerk ...);
- groepering van de kerkfabrieken per gemeente;
- hergroepering van de vzw's in één vzw per pastorale eenheid.

Het gevolg is dat het aantal parochies vermindert.

Sommige bisdommen streven op lange termijn naar één parochie per gemeente. In het bisdom Doornik bijvoorbeeld zouden de huidige 572 parochies worden teruggebracht naar 80.

Dit moet een betere organisatie van de pastorale activiteiten toelaten.

Bisschoppenconferentie

De Bisschoppenconferentie van België is een permanent overlegorgaan binnen de rooms-katholieke Kerk van ons land waarin alle bisschoppen en hulpbisschoppen het gezamenlijke beleid van de Belgische kerkprovincie bepalen.

Om het beleid van de bisschoppenconferentie voor te bereiden en te ondersteunen zijn er bisschoppelijke commissies (bv. over theologie, catechese of diaconie) en bisschoppelijke comités (bv. over administratieve, financiële en juridische kwesties). Ze staan onder het voorzitterschap van een bisschop en kunnen een beroep doen op vaste medewerkers en experts in functie van de behandelde kwesties.

Interdiocesane commissie voor de Bescherming van Kinderen en Jongeren

Opgericht in 2012, onder voorzitterschap van prof. Manu Keirse, emeritus hoogleraar aan de KU Leuven

Taken: de werking van de tien plaatselijke opvangpunten voor misbruik in een pastorale relatie ondersteunen; een optimale verbinding verzekeren van het kerkelijk beleid met de brede maatschappelijke aanpak en dienstverlening op het gebied van misbruik en de preventie ervan; een rapport uitbrengen over de meldingen in de opvangpunten en over het gevolg dat eraan werd gegeven.

In 2014 publiceerde de commissie 'Van taboe naar preventie. Beleidslijnen ter preventie van seksueel misbruik en grensoverschrijdend gedrag in pastorale relaties met kinderen en jongeren'. Het beleidsdocument geldt voor alle medewerkers die van de kerkelijke overheid een pastorale zending ontvangen hebben of met toestemming van de kerkelijke overheid een pastorale dienst vervullen.

Uit de rapporten van de Interdiocesane commissie voor de Bescherming van Kinderen en Jongeren blijkt dat tussen 2012 en 2016 het Centrum voor Arbitrage en de opvangpunten 655 personen een erkenning en tegemoetkoming gaven als slachtoffer van seksueel misbruik in de katholieke Kerk. In al deze gevallen ging het om verjaarde feiten. Niet-verjaarde feiten worden gemeld aan de gerechtelijke instanties. De Belgische bisschoppen betaalden tussen 2012 en 2016 3,9 miljoen euro aan tegemoetkomingen uit.

655 slachtoffers erkend
3,9 miljoen euro tegemoetkomingen

Interdiocesaan Centrum

Voor bepaalde domeinen hebben de bisdommen hun krachten gebundeld in zgn. 'interdiocesane diensten'. Een deel daarvan is gehuisvest in het Interdiocesaan Centrum (IC) in Brussel, waar ook de zetel van de Bisschoppenconferentie is gevestigd.

De belangrijkste zijn:

- **Juridische dienst:** deze staat niet alleen ter beschikking van de bisschoppenconferentie, maar is er ook voor bisdommen, religieuze congregaties, kerkfabrieken, parochies, katholieke onderwijsverstrekkers enz.;
- **Interdiocesane Commissie voor Catechese (ICC):** ondersteunt de bisdommen in alle domeinen van de catechese: volwassenencatechese, catechumenaat, eerste verkondiging, initiatie- en sacramentencatechese, kerkopbouw ...;
- **Interdiocesane Commissie voor Liturgie (ICL):** ondersteunt parochies, liturgische werkgroepen, vrijwilligers en voorgangers bij hun inzet voor een verzorgde en inhoudelijk sterke liturgie;
- **Interdiocesane Pers- en InformatieDienst (IPID):** verzorgt de interne en externe communicatie van initiatieven, documenten en andere activiteiten van de Bisschoppenconferentie en de wereldkerk;
- **Interdiocesaan Pastoraal Beraad (IPB):** reflectie- en overlegorgaan van geëngageerde leken in de Kerk;
- **Erkende Instantie:** is verantwoordelijk voor de inhoud van het vak rooms-katholieke godsdienst en voor de inspectie en begeleiding van de godsdienstleerkrachten in alle onderwijsnetten op alle niveaus in Vlaanderen; zij is aanspreekpunt van de Vlaamse Overheid die haar met dit doel erkend heeft.

